

Sygn. akt VIII U 1103/19

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 26 marca 2019 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. zobowiązał P. C. do zwrotu nienależnie pobranej renty rodzinnej za okres od dnia 1 września 2017 roku do dnia 31 sierpnia 2018 roku w kwocie 12.385,08 złotych oraz odsetek w kwocie 922,77 złotych.

Decyzja k 158 akt ZUS

Od powyższej decyzji wnioskodawca odwołał się podnosząc, że w spornym okresie posiadał status ucznia w Zaocznej Szkole Policealnej P. w K..

Odwołanie k 3

Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. wniósł o oddalenie odwołania.

Sąd Okręgowy w Łodzi ustalił następujący stan faktyczny

P. C. urodził się w dniu (...).

Decyzją z dnia 3 listopada 2017 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. podjął wypłatę renty rodzinnej na rzecz wnioskodawcy do dnia 31 stycznia 2019 roku. Decyzja to została wydana w oparciu o zaświadczenie wystawione przez Zaoczną Policealną Szkołę Zawodową P. w K. o kontynuacji nauki do stycznia 2019 roku.

W decyzji pouczone wnioskodawcę o okolicznościach ustania prawa do świadczeń oraz ich zwrotu (punkty III i IV oraz XII pouczenia).

Zaświadczenie k 138 akt ZUS, decyzja wraz z pouczeniem k 139-140 akt ZUS

Wnioskodawca był zapisany do powyższej szkoły od 8.09.2017 do 23.02.2018 roku oraz od 23.02.2018 do 01.09.2018 roku na kierunku BHP.

Z informacji uzyskanej od szkoły wynika, że wnioskodawca zapisał się do szkoły od 08.09.2017 roku, ale z powodu braku wymaganej frekwencji nie spełniał warunku do przystąpienia do egzaminów semestralnych i nie otrzymał promocji na semestr programowo wyższy. Następnie zapisał się w dniu 23.02.2018 roku, ale ponownie nie otrzymał promocji z tej samej przyczyny.

Zaświadczenie k 28 akt

Sąd Okręgowy zważył, co następuje

Odwołanie nie jest zasadne.

Zgodnie z art. 84 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. Nr 137, poz. 887 ze zm.) i art. 138 ust. 1, 2, 4-6 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2004 roku, Nr 39, poz. 353 ze zm.), osoba która nienależnie pobrała świadczenia, jest obowiązana do ich zwrotu. Za nienależnie pobrane świadczenia uważa się:

- 1) świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczone o braku prawa do ich pobierania,

2) świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie fałszywych zeznań lub dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd przez osobę pobierającą świadczenia.

W judykaturze utrwalili się poglądy, że celem zacytowanego powyżej art. 138 ustawy o emeryturach i rentach z FUS jest ochrona Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, dlatego zwrot nienależnie pobranego świadczenia powinien obejmować wysokość kwoty, o którą fundusz ten został bezpodstawnie uszczuplony (wyr. SA w Warszawie z dnia 20 czerwca 2007 roku, III AUa 478/07; L.).

Zgodnie z art. 68 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, renta rodzinna po przekroczeniu 16 roku życia przysługuje do czasu ukończenia nauki w szkole, nie dłużej jednak niż do 25 roku życia.

W rozpoznawanej sprawie wnioskodawca nie spełnił przesłanki „kontynuowania nauki”. Wnioskodawca wprawdzie zapisał się do szkoły, ale z powodu braku wymaganej przez szkołę frekwencji, nie uzyskał promocji na następny semestr. Co więcej, wnioskodawca ponownie podjął próbę nauki i ponownie zapisał się do tej samej szkoły, ponownie na pierwszy semestr, ale znowu nie otrzymał promocji z uwagi na nieuczęszczanie na zajęcia.

Ustalając stan faktyczny sprawy, Sąd oparł się na dokumentach, znajdujących się w aktach sprawy i aktach rentowych, w tym zaświadczeniach wystawionych przez Zaoczną Policealną Szkołę Zawodową P. w K.. Wnioskodawca nie stawiał się na rozprawę, na którą został wezwany pod rygorem pominięcia dowodu z przesłuchania, a zatem sąd pominął dowód z jego zeznań.

Zgodnie z art. 84 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2017 r. poz. 1778), osoba, która pobrała nienależne świadczenie z ubezpieczeń społecznych, jest obowiązana do jego zwrotu, wraz z odsetkami, w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych w sposób nieprawidłowy obliczył odsetki uznając, że winny być one liczone od daty wypłaty nienależnie pobranego świadczenia. A w przypadku nienależnie pobranych świadczeń, odsetki biegną od następnego dnia od doręczenia decyzji zobowiązującej do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń. Organ rentowy ma obowiązek do naliczania odsetek ustawowych, jeżeli ubezpieczony nie zwróci nienależnie pobranego świadczenia niezwłocznie po otrzymaniu decyzji ustalającej obowiązek zwrotu świadczenia. Decyzja ta ma charakter konstytutywny. Stąd odsetki, o których mowa w art. 84 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, nie biegną przed doręzeniem decyzji ustalającej obowiązek zwrotu nienależnie pobranego świadczenia.

W kwestii interpretacji rozumienia odesłania do prawa cywilnego zawartego w art. 84 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, wypowiedział się Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 3 lutego 2010 roku w sprawie o sygn. akt I UK 210/09 (lex 585713) oraz wcześniej w wyroku z dnia 16 grudnia 2008 roku w sprawie o sygn. akt I UK 154/08 (lex 488070). Zdaniem Sądu Najwyższego, odesłania tego nie można traktować tak szeroko, aby miało ono umożliwiać poszukiwanie w prawie cywilnym terminu wymagalności świadczeń podlegających zwrotowi, zaś w konsekwencji terminu, od którego można żądać odsetek. Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy, zasady prawa cywilnego, których dotyczy odesłanie, odnoszą się jedynie do odsetek. Zasadą określoną w prawie cywilnym, odnoszącą się do odsetek jest możliwość ich żądania w razie opóźnienia się dłużnika ze spełnieniem świadczenia (art. 481 § 1 k.c.). Natomiast określenie terminu, od kiedy dłużnik pobierający nienależne świadczenie z ubezpieczenia społecznego opóźnia się z jego zwrotem, nie jest objęte odesłaniem. Zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego, nie jest to materia zasad prawa cywilnego, lecz prawa ubezpieczeń społecznych (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 grudnia 2008 r., sygn. akt I UK 154/08 (lex 488070), wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 21 marca 2013 r., sygn. akt III AUa 1311/12 (lex 1298936), wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 8 stycznia 2014 r., sygn. akt III AUa 734/13, wyrok Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 27 marca 2014 r., sygn. akt VII Ua 15/14).

Skoro zatem wydanie decyzji administracyjnej jest konieczne w celu stwierdzenia obowiązku zwrotu nienależnie pobranego świadczenia, nie można mówić o opóźnieniu w spełnieniu tego obowiązku przed wydaniem decyzji. Konsekwencją powyższego jest uznanie, że nie ma podstaw do żądania przez organ rentowy zwrotu odsetek naliczanych od dnia wypłaty świadczenia uznanego za nienależne (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia z dnia 19 listopada 2013 r., sygn. akt III AUa 198/13). W orzecznictwie nie budzi wątpliwości, iż nienależnie pobrane świadczenie z ubezpieczenia społecznego nie podlega zwrotowi w dacie wypłaty. Świadczenia z ubezpieczeń społecznych są przyznawane i wypłacane w drodze decyzji administracyjnych. Nie byłby zatem uzasadniony wniosek, że świadczenia wypłacone na podstawie pozostającej w obrocie prawnym decyzji administracyjnej - jako nienależne - podlegają zwrotowi w dacie wypłaty, choćby przesłanki przyznania świadczenia w rzeczywistości nie istniały lub odpadły. Świadczenia takie podlegają zwrotowi, gdy organ rentowy wyda stosowną decyzję. Pogląd ten znajduje uzasadnienie również w treści art. 84 ust. 4 i 7 ustawy systemowej, w których użyto sformułowania "kwoty nienależnie pobranych świadczeń ustalone prawomocną decyzją" oraz "uprawomocnienie się decyzji ustalającej te należności" (tak też: Sąd Najwyższy w wyroku z 3 lutego 2010 r., I UK 210/09). Reasumując, organ rentowy mógł żądać odsetek od nienależnie pobranego świadczenia dopiero od następnego dnia od doręczenia decyzji o obowiązku ich zwrotu.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy, orzekł jak w sentencji.